

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті

підготовки бакалавра

спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

за спеціалізацією 016.02 Олігофренопедагогіка

освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Луцьк–2023

Силабус освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (016.02 Олігофренопедагогіка), за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Розробник: Сергеева Валентина Федорівна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: Ірина БРУШНЕВСЬКА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти протокол № 2 від 12 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри: _____

Ірина КУЗАВА

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 «Освіта/Педагогіка»</u> Спеціальність <u>016 «Спеціальна освіта»</u> <u>(016.02</u> <u>Олігофренопедагогіка)</u> Освітньо-професійна програма Корекційна психопедагогіка та логопедія Освітній рівень: перший <u>(бакалаврський)</u>	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр 4-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні 20 год. Лабораторні - Індивідуальні -
		Самостійна робота 110 год. Консультації 10 год.
Мова навчання	Форма контролю: залік	Українська

II. Інформація про викладачів

ПІП Сергеева Валентина Федорівна
 Науковий ступінь кандидат педагогічних наук
 Вчене звання доцент
 Посада доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
 Контактна інформація: +380501087179, valentina.sergeeva@live.com
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Силабус освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» є офіційним інформаційним документом, що роблений на кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки з метою забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка та логопедія» відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Силабус визначає обсяги знань, що зазначені у освітньо-професійній програмі і які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня; алгоритм вивчення навчального матеріалу курсу; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Реалізація завдань підготовки педагога як свідомого, активного суб'єкта педагогічної діяльності, зокрема у галузі спеціальної освіти, пов'язана із засвоєнням здобувачами вищої освіти – майбутніми спеціальними педагогами – класичної спадщини видатних педагогів, зокрема творчої спадщини відомого італійського педагога Марії Монтессорі. В останні

десятиліття в українській освіті постала особлива увага до її педагогічної системи – т.з. Монтессорі-педагогіки.

Опанування здобувачами освіти навчального матеріалу з ОК «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» сприятиме засвоєнню концептуальних засад педагогічної системи італійського педагога як одного з найкращих надбань у світовій педагогічній теорії і практиці, формуванню у майбутніх педагогів-дефектологів власного педагогічного світогляду, практичних навичок у творчому застосуванні методичного матеріалу М. Монтессорі в умовах сучасних спеціальних та загальноосвітніх (інклюзивних) закладів освіти України.

2. Пререквізити вивчення ОК: вивчення освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» базується на знаннях здобувачів освіти з педагогіки, психології, корекційної педагогіки, історії загальної та спеціальної педагогіки та тісно пов'язано з такими ОК підготовки бакалавра спеціальності 016 Спеціальна освіта, як «Вступ до корекційної психопедагогіки та логопедії», «Теорія та історія корекційної педагогіки», «Педагогіка загальна з історією», «Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями», «Корекційна психопедагогіка з практикумом» та ін.

Постреквізити. Освоєння даного освітнього компонента стане основою для опанування таких ОК, як «Педагогіка інклюзивної освіти», «Методика корекційної роботи при порушеннях інтелектуальної та мовленнєвої діяльності», «Основи педагогічної майстерності спеціального педагога», «Теорія і спеціальна методика виховної роботи з дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку», «Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями» тощо.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета вивчення ОК «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» полягає в опануванні здобувачами освіти педагогічної системи М. Монтессорі, опрацюванні особливостей роботи італійського педагога з дітьми різних категорій, зокрема з тими, які мали порушення інтелектуального розвитку; визначенні перспективних напрямів творчого використання технології М. Монтессорі в сучасних спеціальних та загальноосвітніх закладах.

Силабус ОК передбачає такі **завдання** вивчення курсу: розгляд основних етапів формування світогляду та психолого-педагогічних поглядів М. Монтессорі; аналіз її життєвого й творчого шляху; опрацювання основних філософських ідей М. Монтессорі про природу й розвиток дітей, розуміння педагогом розвитку психіки та формування особистості дитини, психолого-педагогічних умов корекції та компенсації порушень психофізичного розвитку, що є важливим для процесу модернізації змісту спеціального навчання дітей з інтелектуальними порушеннями та удосконалення методів корекційної роботи; опанування внеску італійського психолога, педагога у розв'язання проблем освітньо-корекційної роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту через призму актуальних питань сучасного розвитку національної спеціальної школи й корекційної педагогіки; визначення можливості практичного використання наукової спадщини М. Монтессорі в освітньому процесі сучасних спеціальних загальноосвітніх закладів, у тому числі й закладів освіти з інклюзивним (інтегрованим) навчанням; опрацювання матеріалів з корекції порушень психофізичного розвитку на основі тих, що були розроблені й запропоновані видатним педагогом.

4. Результати навчання (компетентності).

Відповідно до освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» результатами вивчення освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» у здобувачів вищої освіти мають стати такі сформовані професійні компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (професійні) компетентності:

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-18. Здатність будувати педагогічні й соціальні стосунки на основі загальнолюдських та національних цінностей; поєднувати сучасну спеціальну та інклюзивну освітню практику з глибоким осмисленням теорій і технологій видатних педагогів, психологів, лікарів, філософів.

Програмні результати навчання:

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РН18. Знати природу психічних явищ, ідентифікувати психологічні проблеми, розуміючи закономірності розвитку і функціонування психічних явищ в контексті вирішення

професійних завдань у корекційній роботі з дітьми з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

PH19. Володіти найважливішими фактами, подіями, процесами історичного минулого українського народу у контексті європейської і світової історії для світоглядного самовизначення і формування громадянської позиції.

PH22. Володіння базовими уявленнями про основи філософії освіти, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації осіб з особливими освітніми потребами; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору.

Soft skills(т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

Упродовж вивчення ОК здобувачі освіти ознайомлюються із філософськими аспектами освіти в творчості М. Монтесорі, вивчають теорію і вчать ся володіти практичними вміннями використання Монтесорі-матеріалів; опановують особливості розвитку психіки дітей з інтелектуальними порушеннями; навчаються створювати розвивальне середовище й забезпечувати порядок у ньому; засвоюють особливості впровадження індивідуального та диференційованого підходів в навчанні. Майбутньому педагогу-дефектологу набуті знання з ОК дозволять творчо й ефективно використовувати технологію М. Монтесорі в освітньо-корекційній роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; поєднувати сучасну освітню практику з глибоким осмисленням теорій і технологій видатних педагогів минулого.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольної-оцінювальної; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Методи та форми контролю, Бали
Змістовий модуль 1.						
Становлення Марії Монтессорі як гуманіста освіти. Філософські основи її педагогіки						
Тема 1. <i>Життєвий шлях та діяльність Марії Монтессорі як реформатора освіти</i>	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО макс. кількість балів за практичне заняття – 10 20
Тема 2. <i>Розвиток психолого-педагогічних ідей Марії Монтессорі</i>	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО 20
Тема 3. <i>Розуміння М. Монтессорі особливостей фізичного та психічного розвитку дитини як базису організації освітньо-корекційної роботи</i>	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО 20
Разом за модулем 1	90	6	12	66	6	60
Змістовий модуль 2.						
Основний зміст педагогічної технології М. Монтессорі. Монтессорі-педагогіка в сучасній системі освітньо-корекційної роботи						
Тема 4. <i>Сенсомоторне виховання дітей в педагогічній системі Марії Монтессорі. «Виховний простір» навчального закладу. Їхня теоретична і методична сутність і значимість.</i>	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО 20
Тема 5. <i>Принципи, зміст і напрями побудови навчально-виховного процесу за ідеями Марії Монтессорі. Її педагогічні ідеї в сучасній спеціальній та інклюзивній освіті.</i>	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, ІРС, Т, ІРС, УО 20
Разом за модулем 2	60	4	8	44	4	40
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						

ІНДЗ						-
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Примітки: 1/ Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

2/ Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Намалуйте схему-періодизацію життєвого і творчого шляху М. Монтесорі. Дайте назву кожному етапу. Вкажіть хронологічні терміни.

2. Складіть бібліографію праць сучасних дослідників життєвого та творчого шляху М. Монтесорі.

3. Підготуйте науково-творче повідомлення: «Конструктивіська технологія М. Монтесорі»

4. Законспекуйте праці М. Монтесорі: «Педагогічна антропологія» «Таємниця дитинства», «Абсорбуючий розум».

5. Обґрунтуйте необхідність та можливість вивчення та творчого впровадження системи М. Монтесорі у сучасну освітню практику дітей із особливими освітніми потребами.

6. Законспекуйте роботу М. Монтесорі «Космічне виховання».

7. Охарактеризуйте основні положення книг М. Монтесорі «Креативна дитина» та «Діти – інші».

8. Складіть таблицю вікової періодизації розвитку дитини в системі М. Монтесорі.

9. За М. Монтесорі існують три ступені формування волі. Дайте їм письмову характеристику:

1). Повторення дії -

2). Самодисципліна -

3). Слухняність -

10. Тезисно викладіть зміст книги М. Монтесорі «Будинок дитини. Метод наукової педагогіки».

11. Складіть таблицю дидактичних матеріалів і вправ, спрямованих на розвиток зорових, слухових, тактильних, кінестетичних, нюхових, смакових сприймань у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, розроблених і впроваджених М. Монтесорі.

12. Наведіть приклади «вправ практичного життя». Яке значення ці вправи відіграють у розвитку дитини?

13. Складіть таблицю щодо функцій Монтесорі-педагога у навчальному й виховному процесі (за М. Головка): посередницька, керівна, навчальна, організаційна, діагностична. Дайте їх визначення.

14. Охарактеризуйте «космічне виховання» за М. Монтесорі у формі твору-есе.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень студентів. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, **100**.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів, як правило, – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

Питання до заліку ОК «Монтессорі-педагогіка у спеціальній освіті»

1. Поширення ідей гуманістичної педагогіки в Європі в кінці XIX- на початку XX століття.
2. Основні етапи життя і діяльності Марії Монтессорі.
3. Вивчення Марією Монтессорі практичного досвіду лікарів та психіатрів (П. Пінель, Ж. Ескіроль, Ж. Ітар, Е. Сеген та ін.), які вперше довели можливість виховання і навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.
4. Ранні педагогічні погляди М. Монтессорі. Конструктивіська технологія як навчальна технологія на засадах інтерактивного спілкування з оточуючим середовищем.
5. Основні ідеї «вільного виховання» за М. Монтессорі.
6. Школа «Будинок дитини», її педагогічна організація.
7. Визнання системи М. Монтессорі та поширення її педагогіки в США та Західній Європі.
8. Послідовники педагогічної системи М. Монтессорі на вітчизняних теренах (Ю. Фаусек, О. Тіхєєва, О. Дорошенкова, Н. Лубенець, С. Русова та ін.).
9. Відродження педагогіки М. Монтессорі в Україні з кінця 80-х – початку 90-х років XX ст.
10. Вплив поглядів Ф. Фребеля, Ж.-Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, Дж. Локка на розвиток філософських ідей М. Монтессорі .
11. Філософські погляди Марії Монтессорі на природу дитини та процеси її розвитку.
12. Космічна теорія М. Монтессорі.
13. Розмежування рівнів розвитку дорослого і дитини у працях М. Монтессорі.
14. Вплив оточуючого середовища на розвиток людини за М. Монтессорі.
15. Особливості формування психічних властивостей людської індивідуальності.
16. «Вбираюче мислення» та «абсорбуюче сприймання» дитини.
17. Роль дорослого у розвитку дитини за М. Монтессорі.
18. М. Монтессорі про «сензитивні періоди» в житті дітей як періоди особливого чуттєвого сприйняття та настрою психіки.
19. Вікова періодизація розвитку дитини у системі М. Монтессорі.
20. Три ступені формування волі дитини у її діяльності та русі.
21. Взаємозв'язок психічного розвитку і фізичної активності дитини у педагогіці М. Монтессорі.
22. М. Монтессорі про сенсомоторний розвиток як основу для розвитку мислення дитини.
23. Дидактичні матеріали для сенсомоторного розвитку дітей, розроблені М. Монтессорі.
24. Осучаснення матеріалів для сенсорного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, розроблених М. Монтессорі,
25. Вітчизняні дефектологи про систему сенсорного виховання дітей М. Монтессорі.

26. Ефект «виховного простору» Марії Монтессорі як педагогічний прийом.
27. Естетичне оформлення приміщення як «виховний матеріал».
28. Вимоги до автодидактичних (самонавчальних) Монтессорі-матеріалів у «виховному просторі».
29. Зони практичного життя у «виховному просторі».
30. Роль учителя у створенні «виховного простору» за М. Монтессорі.
31. Ідеї «виховного простору» М. Монтессорі в корекційній роботі з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку у сучасних умовах.
32. Мета і завдання освітнього процесу у педагогіці-Монтессорі.
33. Принципи і методи навчального й виховного процесу в педагогічній системі М. Монтессорі.
34. Науковий експеримент і метод спостереження у освітньому процесі за М. Монтессорі.
35. Класифікацію методів вивчення дітей з порушеннями психофізичного розвитку у сучасній корекційній педагогіці.
36. Зміст і напрями освітнього процесу за ідеями М. Монтессорі.
37. Напрями виховання у педагогіці-Монтессорі.
38. Функції Монтессорі-педагога у освітньому процесі (за М. Головка): посередницька, керівна, навчальна, організаційна, діагностична.
39. Використання наукової спадщини М. Монтессорі в практиці сучасних закладів освіти за кордоном.
40. Педагогічні напрацювання за М. Монтессорі у вітчизняній системі освіти.

VI. Шкала оцінювання
Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Таблиця 5

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
9-10 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
7-8 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
5-6 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

3-4 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1-2 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 6

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: Підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014, 352 с.
2. Андрющенко, О., Рудень Л. Уроки самостійності. Формування навичок практичного життя за методикою М. Монтесорі. *Дошкільне виховання*. 2017. № 10. С.23-25.
3. Антосюк, О. Сенсорний розвиток молодших школярів : за методикою М. Монтесорі. *Дефектолог «ШС»*. 2013. № 10. С. 13-17.
4. Васюк О. В. Теорія і історія соціального виховання : підруч. Київ : ЦП «Компринт», 2018. 419 с.
5. Войтко, Т. О. Музичний розвиток дітей у системі М. Монтесорі. *Мистецтво та освіта*. 2019. №1. С.15-18.
6. Дичківська І. М. Педагогіка М. Монтесорі: виклики сучасності: монографія. Рівне: Волин. обереги, 2016. 384 с

7. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 624 с.
8. Іванюк Г.І., Клок Н.В. Актуальні ідеї Марії Монтессорі щодо розвитку особистості дитини дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2019. № 7 (71) липень. С. 248-252.
9. Монтессорі-педагогіка – відповіді на виклики часу. *Дошкільне виховання*. 2014. № 8. С.1-38.
10. Решетняк, О. Доматематична підготовка малюків: Монтессорі-підхід. *Дошкільне виховання*. 2017. № 12. С.10-12.
11. Сергєєва В.Ф. Життєздатність педагогічних ідей Марії Монтессорі про саморозвиток та самонавчання дитини. *Trends in the development of modern scientific thought : Abstracts of X International Scientific and Practical Conference*. Vancouver, Canada November, 23-26, 2020. P. 533-537.
12. Сергєєва В.Ф. Педагогіка М. Монтессорі у професійній підготовці студентів спеціальності «Спеціальна освіта». *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк А. Душний, І. Зимомря]*. Дрогобич : Видавничий Дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. Том 3 (326 с.) С.187-194.
13. Стороньська О. Рецепція та інтерпретація освітньої концепції М. Монтессорі у вітчизняній історико-педагогічній думці початку ХХ ст. *Молодь і ринок*. 2012. № 2 (85). С. 167-170.
14. Хопта С. Постать Марії Монтессорі в інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу» ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського (до 150-річчя від дня народження) *Науково-педагогічні студії*, Розділ : Історико-педагогічні студії. 2020. № 4.
15. Чепіль М., Дудик Н. Педагогіка Марії Монтессорі : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. С. 10-42.

Додаткова :

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
2. Піродді К. Монтессорі: світ досягнень. Моя перша книга з фантастичними наліпками. У саду. К. : Ранок, 2020. 40 с.
3. Піродді К. Монтессорі: світ досягнень. Моя перша книга з фантастичними наліпками. На фермі. К. : Кенгуру, 2020. 40 с.
4. Піродді К. Монтессорі: світ досягнень. Моя перша книга з фантастичними наліпками. У лісі. К. : Кенгуру, 2020. 40 с.
5. Сільві д'Есклеб. Монтессорі. 150 занять із малюком удома. 0–4 роки. Переклад : Абрамова Марія. К. : Book Chef, 2022. 192 с.

Інтернет-ресурси:

1. Мартинчук О.В., Маруненко І.М., Луцько К.В. Спеціальна педагогіка: нав.посіб. для студентів вищ.навч.закладів. К.: Київ, ун-т ім. Бориса Гринченка, 2017. 364. с. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23200/1/O_Martynchuk_I_Marunenko_K_Lutsko_O_Taran_T_Melnichenko_T_Yezhova_SP_KSPKIO_IL.pdf7
2. Методика виховання Монтессорі. Основи. URL : <https://starylev.com.ua/blogs/metodykavyhovannya-montessori-osnovu>
3. <http://osvita.ua> Освітній портал "Освіта.UA".
4. <http://znannya.info> Інформаційний портал "Знання".
5. <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fred> / Електронна бібліотека Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка.